

Spel om pengar och hälsa i Sverige över tid enligt Swelogs 2008–2018

Vi har följt individer över perioden 2008–2018 och ser att andelen som har haft spelproblem vid någon tidpunkt ökar. Vi ser också att arbetslöshet är en riskfaktor för spelproblem. Dessutom framkommer att psykiska besvär kan vara både en riskfaktor för och en konsekvens av spelproblem. Det är några av de longitudinella resultaten från Swelogs, en av världens mest omfattande befolkningsstudier av relationen mellan spel om pengar och hälsa.

Här sammanfattar vi rapporten *Spel om pengar och spelproblem i Sverige 2008–2018*. Rapporten bygger på resultat från Swedish longitudinal gambling study, Swelogs.

De flesta hade spelat om pengar någon gång

Spel om pengar under det senaste året var vanligare bland män än bland kvinnor. Men skillnaden minskade över tid, eftersom den sammanlagda andelen som spelat någon gång blev allt mer lika.

I den första mätningen 2008 hade 74 procent av männen och 67 procent av kvinnorna spelat någon gång under det senaste året. Efter den fjärde mätningen 2014 var andelen som spelat det senaste året vid någon av mätningarna 89 procent bland såväl kvinnor som män.

Det var alltså en ganska liten andel av befolkningen som aldrig hade spelat. Andelen som hade spelat under det senaste året minskade dock över tid.

Fler hade allvarliga spelproblem

Att ha spelproblem innebär att ha svårt att kontrollera hur mycket pengar och tid man lägger på att spela om pengar. Spelproblem leder ofta till negativa sociala, ekonomiska och hälsomässiga konsekvenser för individen, de närmaste och samhället.

I rapporten redovisas personer med spelproblem indelade i två grupper:

Det här är Swelogs

I rapporten *Spel om pengar och spelproblem i Sverige 2008–2018* presenteras resultatet från fyra mätningar 2008–2014 i det första urvalet av deltagare (första longitudinella spåret), jämfört med resultatet från mätningar 2015 och 2018 i det andra urvalet av deltagare (andra longitudinella spåret). Data samlades in genom telefonintervjuer och postenkäter.

Det första longitudinella spåret startade år 2008 när 15 000 personer 16–84 år bjöds in att delta i den första mätningen. Av dessa deltog cirka 8 000 personer som bjöds in till tre uppföljande mätningar: 2009 (cirka 6 000 deltagare), 2012 (cirka 4 000 deltagare) och 2014 (cirka 3 600 deltagare). Cirka 4 500 personer deltog i minst 3 av de 4 mätningarna.

År 2015 startade det andra longitudinella spåret med ett nytt urval. Då bjöds 21 000 personer 16–84 år in, och cirka 9 000 av dessa deltog. Deltagarna bjöds in till en uppföljande mätning 2018 och urvalet utökades med 4 000 16–18-åringar. Cirka 5 000 personer deltog vid den mätningen, varav närmare 4 000 hade deltagit även 2015. Deltagarna i 2018 års mätning bjöds in till en tredje mätning hösten 2021.

- *viss risk*, en lägre grad av spelproblem
- *problemspelande*, en sammanslagning av förhöjd risk och spelproblem.

Andelen med någon grad av spelproblem det senaste året minskade mellan 2008 och 2018. Däremot ökade andelen med allvarliga spelproblem, och i den gruppen ökade också den genomsnittliga graden av problem.

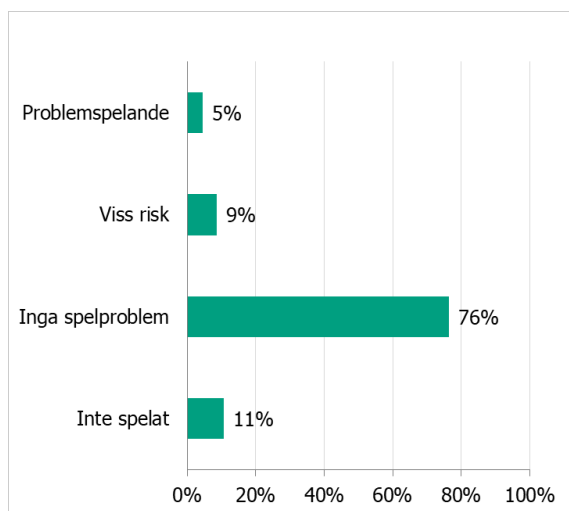
Det var vanligare bland män än bland kvinnor att ha spelproblem. Men skillnaden minskade i och med att andelen med spelproblem minskade bland män och ökade något bland kvinnor. När det gäller allvarliga spelproblem fann vi ingen skillnad mellan könen i den senaste mätningen, 2018.

Spelproblemen varierade över tid

En person som vid en tidpunkt inte spelade alls kunde vid en annan tidpunkt ha allvarliga spelproblem. Det var alltså vanligt att växla mellan olika typer av spelbeteende. Det mest stabila tillståndet var att spela utan någon grad av spelproblem. Men det var vanligare att den som hade spelproblem vid något tillfälle varierade mellan olika grad av problem och även perioder av icke-spelande.

Variationen över tid innebär att andelen som har negativa konsekvenser av spelproblem är större än vad en enskild mätning visar. Enligt den första uppföljningen 2009/2010 var andelen med problemspelande oförändrat cirka 2 procent som den varit ett år tidigare, men av dessa var det bara en fjärdedel som hade ett problemspelande ett år tidigare. Efter fyra mätningar i det första urvalet (2008–2014) var andelen som haft ett problemspelande vid någon mätning närmare 5 procent. Ytterligare 9 procent hade haft viss risk för spelproblem vid något tillfälle.

Figur 1. Högsta grad av spelproblem i någon av Swelogs mätningar 2008–2014 bland dem som deltog i minst tre av de fyra mätningarna.

Faktorer som ökade risken för spelproblem

Andelen som utvecklade spelproblem var större bland män jämfört med kvinnor, bland yngre jämfört med äldre, och i viss mån bland personer med låg jämfört med hög utbildning.

Bland männen innebar stigande nivå av socioekonomisk status, definierad av inkomst och yrkeskategori, en fallande andel med någon grad av spelproblem, medan motsvarande mönster inte observerades bland kvinnorna.

Att vara arbetslös ökade risken för kommande spelproblem bland såväl män som kvinnor.

Generellt var risken för kommande spelproblem högre bland personer som spelade på många olika typer av spel. Risken var även högre bland dem som spelade på spel med hög riskpotential (t.ex. poker och spelautomater), tidigare haft spelproblem eller spelade på skol- eller arbetstid. Även psykiska besvär vid den första mätningen ökade risken. Det fanns också en viss ökad förekomst av spelproblem bland dem med riskabla alkoholvanor, men det verkar främst bero på gemensamma bakomliggande faktorer.

Konsekvenser fanns både direkt och över tid

De som hade någon grad av spelproblem vid första mätningen hade oftare psykiska besvär i kommande mätningar. Det gällde särskilt dem som dessutom hade någon grad av spelproblem under uppföljningstiden. Även andelen med riskabelt alkoholbruk under uppföljningstiden ökade med stigande grad av spelproblem. Det fanns också ett visst samband mellan spelproblem vid första mätningen och riskabelt alkoholbruk vid kommande mätningar. Svårigheter med hushållsekonomi eller problem på arbetet under uppföljningstiden var något vanligare bland dem med någon grad av spelproblem vid första mätningen, men hade ett tydligare samband med spelproblem under uppföljningstiden.

Samtliga konsekvenser hade således ett tydligt samband med spelproblem under uppföljningstiden. Men det fanns även koppling till spelproblem vid bastidpunkten, vilket visar att konsekvenserna ofta finns kvar över tid. Sambanden var tydligast i den första undersökningen som hade tre uppföljningstillfällen, men fanns även i uppföljningen från 2015 till 2018.

Så kan spelproblem förebyggas

För att minska skadeverkningar av spel om pengar krävs insatser inom flera olika sektorer i samhället. Det kan handla om att förändra och kontrollera det som höjer riskpotentialen hos spelen och om andra åtgärder på spelmarknaden. Vidare kan yrkesgrupper som möter personer med privatekonomiska problem, som budget- och skuldrådgivare, ha en viktig roll i att identifiera personer med spelproblem och deras närstående. Det är också viktigt med samverkan. Genom att integrera det förebyggande arbetet mot spelproblem med förebyggande arbete inom andra områden ökar möjligheten att nå folkhälsopolitikens mål om en god och jämlik hälsa i befolkningen.